

Prosjekt November

—

forebygging av mishandling i nære relasjoner ved tverrfaglig samarbeid

En teoretisk oppgave

BACHELOROPPGAVE (BOPPG30)

Politihøgskolen

2020

Kand.nr.: 915

Antall ord: 6600

Innholdsfortegnelse

1.0. Innledning	3
1.1. Problemstilling	4
1.2. Sentrale begrepsdefinisjoner.....	4
1.2.1. Prosjekt November	4
1.2.2. Forebygging	4
1.2.3. Vold	5
1.2.4. Mishandling i nære relasjoner.....	5
1.3. Avgrensning og struktur	5
2.0. Metode	6
2.1. Teoretisk oppgave.....	6
2.2. Forforståelse	6
2.3. Litteratursøk	6
2.4. Kildekritikk.....	7
3.0. Hoveddel – teori	8
3.1. Mishandling i nære relasjoner	8
3.2. Statistikk i inn- og utland.....	9
3.3. En tid i endring	10
3.4. Prosjekt November	11
3.5. Risikovurderingsverktøyet SARA:SV	12
4.0. Hoveddel – drøftelse.....	13
4.1. Tverrfaglig samarbeid, på godt og vondt?	13
4.2. Hvorfor tidlig involvering?.....	15
4.3. Hvilke forebyggende tiltak kan iverksettes for den trusselutsatte?.....	17
4.3.1. Mobil voldsalarm – et godt kortsiktig tiltak?	17
4.3.2. Adressesperre – et dilemma mellom trygghet og samfunnsdeltagelse?	18
4.4. Hvilke forebyggende tiltak kan iverksettes for trusselutøveren?	18
5.0. Avslutning.....	20
6.0. Kildeliste.....	21
6.1. Selvvalgt pensum.....	24

«Ingen kan gå tilbake og lage en ny begynnelse, men alle kan begynne i dag og lage en ny slutt»
- Maria Robinson (Goodreads, 2020).

1.0. Innledning

Jeg hiver på meg sanitetssekken, og løper bort til inngangsdøra. I døråpningen står en gutt på 9 år og strigråter. "Skynd dere, skynd dere, mamma dør", roper han, mens vi beveger oss oppover trappeoppgangen. I 3. etasje står døra til den aktuelle leiligheten på vidt gap. Vi går inn, og på ett av soverommene ser jeg umiddelbart to menn som sloss på gulvet, hvorpå han som ligger nederst har blod på knokkene. Han freser, banner og er sort i blikket. Mine to kolleger griper resolutt inn i situasjonen og får roet gemyttene. Jeg søker gjennom resten av leiligheten. På et av de andre soverommene finner jeg ei dame på rundt 50 år sittende lamslått på sengekanten. Hun har kraftige hevelser rundt øynene, blåmerker i hele ansiktet, samt blod i panna og håret. Hun sier ikke stort, og er i sjokktilstand med blikket fiksert rett frem.

Denne skildringen er hentet fra praksisåret mitt, hvor jeg blant annet tilbrakte syv uker på avsnitt for vold i nære relasjoner på Stovner Politistasjon i Oslo Politidistrikt. Min erfaring etter denne perioden var at saker som omhandler mishandling i nære relasjoner byr på høy grad av kompleksitet, krevende avhør av mange parter og store konsekvenser for de involverte. Arbeidet med disse sakene gav meg en følelse av at man gjorde noe viktig og riktig. Etter å ha sett konsekvensene på nært hold, er det klart at det må legges ned en solid jobb for å forhindre at det skjer. Det er her Prosjekt November kommer inn som et tiltak i en tidlig fase av det tverrfaglige forebyggende arbeidet mot mishandling i nære relasjoner.

For politiet har mishandling i nære relasjoner blitt en høy prioritet de siste årene. Mye av grunnen ligger i at det som før var typen oppdrag som ble avskrevet som husbråk og ordnet på stedet, nå har blitt et viktig satsningsområde for politiet i takt med samfunnets utvikling (Aas, 2009, s. 12). Å føle seg trygg i eget hjem med nærstående familiemedlemmer er noe de aller fleste familier verdsetter høyt. Skadene og konsekvensene av alvorlige eller gjentatte voldshendelser vil kunne bryte ned denne trygghetsfølelsen, og vil være vanskelig å gjenoppbygge. Både ringvirkningene for andre enn direkte skadelidte, samt de fysiske og psykiske senskadene for de involverte er ofte store, da opplevd vold som barn øker sannsynligheten for ny vold senere i livet (Thoresen & Hjemdal, 2019, s. 54). Det er nettopp derfor politiet og samfunnet for øvrig nå ser en stor gevinst i å forebygge denne typen kriminalitet.

1.1. Problemstilling

Min problemstilling lyder som følger: hvilke muligheter og utfordringer har Prosjekt November til å forebygge mishandling i nære relasjoner?

1.2. Sentrale begrepsdefinisjoner

1.2.1. Prosjekt November

Prosjekt November er navnet på prøveprosjektet som fant sted på Stovner Politistasjon i Oslo Politidistrikt i perioden 2014 til 2017, men som senere har blitt videreført til dags dato. Prosjektets hensikt er å jobbe tverrfaglig mellom politi og andre hjelpeinstanser, som blant annet analytikere, barnevern, psykolog og personell innen helse- og sosialfag, for å forebygge mishandling i nære relasjoner (Bredal, 2019, s. 11). Hos Prosjekt November brukes uttrykket «klient» om brukere av prosjektet, samt «trusselutsatt/trusselutøver» og «voldsutsatt/voldsutøver», avhengig av om det har forekommet vold.

1.2.2. Forebygging

Lie definerer forebygging som det å være i forkant og forhindre at noe negativt skjer (Lie, 2011, s. 21). Med det i mente beskriver Gundhus politiets forebygging som et elastisk begrep (Gundhus, 2014, s. 179). Elastisiteten Gundhus sikter til er direkte tiltak, som virker direkte inn på kriminalitetsforebyggingen, samt indirekte tiltak, som på sikt gir en forebyggende effekt. God relasjon mellom politi og publikum er et eksempel på dette, og er kjent som lokalorientert politiarbeid (Lie, 2011, s. 184). Grunntanken er altså et proaktivt handlingsmønster for å intervensere før det skjer noe kriminelt. Og har det allerede skjedd noe kriminelt kan det gjennom lokal analyse og lokalkunnskap virke reaktivt for å forhindre at det skjer ytterligere kriminalitet. Det er her Prosjekt November havner, i dette skjæringspunktet mellom det pro- og reaktive forebyggende arbeidet.

At politiet skal arbeide forebyggende kommer spesielt til uttrykk i politiloven § 1, som i korte trekk sier at politiet, sammen med samfunnets samlede innsats, ved hjelp av blant annet forebyggende virksomhet skal ivareta borgernes rettssikkerhet, trygghet og velferd for øvrig (Politiloven, § 1, 1995). Forebygging er derfor et relevant tema for oppgaven.

1.2.3. Vold

Det finnes mange lignende definisjoner av begrepet, hvorav Per Isdal (2018) sin definisjon er blant de mest utfyllende. Han sier at vold er «enhver handling rettet mot en annen person som gjennom denne handlingen skader, smerter, skremmer eller krenker, får denne personen til å gjøre noe mot sin vilje eller slutte å gjøre noe den vil» (Isdal, 2018, s. 7). Mange tenker at vold er noe fysisk, noe som i og for seg er riktig. Det er verdt å nevne at begrepet i tillegg omfatter psykisk-, seksuell- eller materiell vold, altså vold mot gjenstander, samt latent vold, slik Isdal nevner. Med latent vold menes at muligheten for vold alltid er til stede, og er i så måte basert på sterk frykt for vold (Meld. St. 15, 2012-2013, s. 25). Ser man til Verdens Helseorganisasjon sin definisjon av begrepet legges fokus på konsekvensene volden har for den utsattes psykiske helse og skjeve utvikling som følge av voldsbruken (Thoresen & Hjemdal, 2014, s. 31).

1.2.4. Mishandling i nære relasjoner

I straffeloven er det § 282 og § 283 som omhandler mishandling i nære relasjoner, hvor sistnevnte paragraf gjelder grove mishandlinger (Straffeloven, 2005, §§ 282 og 283). Paragrafene ble opprettet i 2010, og gjorde også barn som bevitnet mishandling i nære relasjoner til fornærmede (Skilbrei, 2017, s. 106). Som § 282 sier, må det enten dreie seg om «alvorlig» eller «gjentatt» mishandling, og da være en del av et mønster, eller regime, preget av et ujevnt maktforhold og streng kontroll over en eller flere personer i familiær relasjon.

1.3. Avgrensning og struktur

Oppgaven vil avgrenses til å ta for seg Prosjekt Novembers forebyggende arbeid mot mishandling i nære relasjoner, prosjektets samarbeid med andre etater, samt hvilke tiltak som kan treffes for klientene. Oppgaven vil ikke dreie seg om ordenspatroljers opplevelse med mishandling i nære relasjoner, men heller hva som kan gjøres i forebyggende øyemed. Under tiltak for trusselutsatte vil bruk av krisesenter være naturlig å drøfte, men jeg velger å avgrense meg til mobil voldsalarm og adressesperre for å vise ytterpunktene av mulige tiltak.

Nå kommer et metodekapittel med tilhørende litteratursøk og kildekritikk. Deretter kommer hoveddelen med teori tilknyttet «mishandling i nære relasjoner» og «Prosjekt November». Jeg skal deretter drøfte ulike aspekter ved Prosjekt Novembers måte å jobbe forebyggende mot mishandling i nære relasjoner. Avslutningsvis vil jeg oppsummere og oppgi kilder.

2.0. Metode

Sosiologen Vilhelm Aubert definerer metode som «en fremgangsmåte, et middel til å løse problemer og komme frem til ny kunnskap. Et hvilket som helst middel som tjener dette formålet, hører med i arsenalet av metoder» (Dalland, 2017, s. 51).

2.1. Teoretisk oppgave

Oppgaven vil være en teoretisk oppgave. Det innebærer at man bruker litteratur og forskning som allerede fins på feltet for å svare på problemstillingen. Ved valg av metode er det viktig å være seg sin egen forforståelse bevisst, nettopp for å ikke låse seg til den siden av saken som man selv har mest troen på eller selv støtter (Dalland, 2017, s. 58). I arbeidsperioden har jeg søkt å finne litteratur som har talt både for og imot Prosjekt Novembers måte å jobbe på. Hellevik sier at «jo flere og mer oppfinnsomme forsøk på avliving av en forklaring har overlevd, desto større tillit vil en ha til forklaringens holdbarhet» (Dalland, 2017, s. 58).

2.2. Forforståelse

Forforståelse dreier seg om forståelsen man har i forkant av noe (Thurén, 2009, s. 66). Min forforståelse har blitt utfordret ved at ulike rapporter og litteratur stort sett har frontet muligheter. Utfordringen har vært å finne ut hva som ikke fungerer så bra. Dette har jeg gjort ved å gjøre omfattende kildesøk for å dekke både aspektene for og imot, både ved ny og eldre litteratur. I tillegg har forforståelsen min blitt utfordret ved at jeg tilbrakte snaue to måneder på avsnitt for vold i nære relasjoner i praksisåret. Her var mitt inntrykk at risikoanalytikere, etterforskningsseksjonen og ansatte ved Prosjekt November jobbet godt sammen ved å se potensialet i hver sak. Forforståelsen min var derfor preget av at jeg så et system som fungerte, og i liten grad så de sakene som ikke fikk like god oppfølging. Gjennom arbeidet med denne oppgaven har jeg derfor måttet være bevisst at jeg hadde dette positive synet på systemet, og at forståelsen min kan ha blitt farget av dette.

2.3. Litteratursøk

I arbeidet med oppgaven har jeg benyttet offentlig dokumenter, handlingsplaner og vitenskapelig litteratur. En sentral kilde har vært Finanger (2018) sin rapport om «hvordan jobbe smart mot vold i nære relasjoner». Dette er en sluttrapport som tar for seg årene 2016-2018 som i hovedtrekk ser på Prosjekt Novembers oppbygning og arbeidsmåte. Jeg har også benyttet Anja Bredals NOVA rapport 8/19, som er en rapport om Prosjekt November i årene

2015 til 2019. Rapporten er utarbeidet av en forskningsgruppe på OsloMet og er finansiert av Justis- og beredskapsdepartementet (Bredal, 2019).

Ellers har jeg benyttet Lie sitt forebyggendepensum, samt pensum i fag som psykologi, sosiologi, kriminologi og strafferett. Alt er pensum ved Politihøgskolen. Ved bruk av google-søk har søkeord i grove trekk vært «mishandling i nære relasjoner», «Prosjekt November», «vold» og «statistikk på mishandling i nære relasjoner». Også tidligere bacheloroppgaver har vært til god hjelp hva gjelder struktur og oppbygning. Jeg har da brukt Politihøgskolens institusjonelle arkiv (PIA) og søkt på «PHS-bachelor-«forebygging av mishandling i nære relasjoner»».

2.4. Kildekritikk

Krav til objektivitet, pålitelighet og relevans har vært viktig i arbeidet med å finne litteratur til oppgaven (Dalland, 2017, s. 59). Ved søk på åpne kilder via internett er antall mulige kilder mange, og stiller da ekstra krav til disse vurderingspunktene. Jeg har brukt både primærlitteratur gjennom fagbøker, og sekundærlitteratur gjennom rapporter. Forskjellen mellom disse ligger i at sekundærlitteraturen lager nye analyser på bakgrunn av originalkilden, som da blir primærlitteraturen (Dalland, 2017, s. 162). Ved å se på tidligere bacheloroppgaver innenfor samme emne har jeg funnet relevante kilder, men jeg har vært kritisk til hvilke jeg har brukt.

Jeg har for øvrig hatt et kritisk blick til Finanger (2018) sin rapport, siden Hanne Finanger har ledet Prosjekt November og i så måte ikke er en uavhengig talsperson for prosjektet. På en annen side er NOVA rapport 8/19 utarbeidet av personer utenfor miljøet, og kan da tenkes å ha sett med andre øyne (Bredal, 2019).

Jeg har også vært kritisk til den statistikken jeg har benyttet. Spesielt med tanke på hva kriminalstatistikken forteller, fra eksempelvis politiet, opp imot hva som fremkommer i offerundersøkelser som jeg har brukt (Lomell, 2017, s. 29). At ikke alle ofre faktisk svarer på undersøkelsen eller at de svarer sant er noe jeg har tatt i betraktning som mulige mørketall.

3.0. Hoveddel – teori

3.1. Mishandling i nære relasjoner

Mishandling i nære relasjoner har mange lignende synonyme uttrykk som brukes for å forklare hendelser med slike typer voldshendelser. Vold i parforhold, familievold, vold mot kvinner, konemishandling og mishandling i nære relasjoner er alle uttrykk som i bunn og grunn omhandler samme tema, men med ulike vinklinger. Det er likevel verdt å nevne at begrepet «mishandling i nære relasjoner» er kjønnsnøytralt, og krever kun at det er en familiær eller ekteskapslignende relasjon mellom partene. Det er imidlertid flest kvinner som utsettes for denne typen vold, og utøveren er i de fleste tilfellene menn (NOU, 2003:31, s. 11). Likefult er det viktig å nevne at det også er tilfeller av at menn opplever vold av en i familiær relasjon. Det er «familievoldsparagrafen», straffeloven § 282, som regulerer mishandling i nære relasjoner. Paragrafen lyder som følger:

Med fengsel inntil 6 år straffes den som ved trusler, tvang, frihetsberøvelse, vold eller andre krenkelser, alvorlig eller gjentatt mishandler

- a) sin nåværende eller tidligere ektefelle eller samboer,*
- b) sin eller nåværende eller tidligere ektefelles samboers slektning i rett nedstigende linje,*
- c) sin slektning i rett oppstigende linje,*
- d) noen i sin husstand, eller*
- e) noen i sin omsorg.*

(Straffeloven, 2005, § 282).

Forholdet kan også sees på som grovt, jf. strl. § 283. Det skal da legges særlig vekt på om følgene som har oppstått har vært død eller betydelig skade, samt dens varighet, om det er utført på en særlig smertefull måte som har hatt til følge betydelig smerte, eller om den er begått mot en forsvarsløs person (Straffeloven, 2005, § 283). Straffeloven bruker ordet «mishandling» i stedet for vold, som er et mer utvidet begrep som også omfatter blant annet underernæring eller vanskjøtsel, skal man legge rettspraksis til grunn. (HR-2019-1675-A). Høyesterettsdommen jeg henviser til er fra 2019, der en kvinne ble dømt til fengsel i 3 år for å ha forårsaket sin datters død ved avmagring.

3.2. Statistikk i inn- og utland

Rent teoretisk skiller man mellom kriminalstatistikk, offerundersøkelser og selvrapporteringsundersøkelser. De to sistnevnte har blitt opprettet for å fange opp mørketallene som kriminalstatistikken ikke fanger opp. Innenfor kriminalstatistikken finner man anmeldte lovbrudd, ofre for anmeldte lovbrudd, etterforskede lovbrudd, straffereaksjoner og fengslinger (Lomell, 2017, s. 31).

Mørketall, altså tall som ikke fanges opp av kriminalstatistikken, kan oppstå av ulike grunner. Først og fremst må den som utsettes vite at han eller hun har blitt utsatt for noe straffbart. I et mishandlingsperspektiv er det som før var «nødvendig» irettesettelse av partneren nå kategorisert som vold. I tillegg er lovbruddet nødt til å bli anmeldt og registrert. Økt fokus på måltall kan være en faktor som påvirker hva som til slutt havner som anmeldte og oppklarte lovbrudd, og er i så måte en mulig kilde til mørketall ved «pynting på statistikk» (Lomell, 2017, s. 35).

Ser man på kriminalstatistikken, altså tall og forekomster utgitt av Statistisk Sentralbyrå på vegne av Politiet, har det i tidsrommet mellom 2014 og 2018 vært en økning av antall anmeldelser i kategorien mishandling i nære relasjoner på 14,1 %. Dette er tall hentet fra STRASAK-rapporten, som er en oversikt over blant annet anmeldelser i Politiets sentrale straffesaksregister (Politiet, 2018, s. 68). Rapporten viser til at økningen kan skyldes generelt økt opplysning av den gjengse borger, da særlig med tanke på informasjonskampanjer som Nasjonalt Kunnskapssenter om Vold og Traumatisk Stress (NKVTS) har ført. Nettsiden www.dinutvei.no er et eksempel på dette, og gir informasjon om hvordan man som voldsutsatt kan bryte med et voldelig forhold (Politiet, 2018, s. 23). I praksis betyr det at det som før var mørketall nå anmeldes, og at det nødvendigvis ikke forekommer mere mishandling enn før. Historisk sett har reglene for hvordan kriminaliteten registreres endret seg i Norge. I 1994 ble saker som kunne ende med en siktelse eller tiltale innlemmet i anmeldelsesstatistikken, og ikke kun de mest alvorlige sakene slik det hadde vært før (Lomell, 2017, s. 38). Dette førte da til økte anmeldelsestall på bakgrunn av endrede rutiner, og ikke av nødvendigvis mer kriminalitet.

Ser man til nabolandene Sverige, Danmark og Finland, naboland som er medlem av EU, viser en offerundersøkelse at henholdsvis 28 %, 32 % og 30 % for av alle kvinner mellom 15 og 74 år i nevnte land har vært utsatt for psykisk eller seksuell vold i løpet av livet (European Union Agency For Fundamental Rights, 2014, s. 18). Tall fra politiets operasjonssentraler (PO) fra

2009 viser at 9 av 10 fornærmede i familievoldssaker i Norge er kvinner (Aas, 2009, s. 9). Kriminalstatistikk fra STRASAK-rapporten i 2018 viser imidlertid at kvinner som fornærmede i påtaleavgjorte saker om mishandling i nære relasjoner er på 64 %. Dette tallet er altså lavere enn hva PO-tallene fra 2009 viste (Politiet, 2018, s. 69). Når det gjelder ulike grader av alvorlighet, oppgir omtrent like mange menn (16,3 %) som kvinner (14,4 %) å ha opplevd mindre alvorlig vold av en partner i løpet av livet. Med mindre alvorlig menes lugging, kloring eller slag med flat hånd. Hva gjelder alvorlige voldshendelser, som spark, slag og kvelning, oppgir 8,2 % av kvinner og 1,9 % av menn at de har opplevd det i løpet av livet. Dette er tall hentet fra NKVTS sin offerundersøkelse fra 2014, hvor både menn og kvinner i aldersspennet 18 til 75 år deltok (Thoresen & Hjemdal, 2014, s. 17).

3.3. En tid i endring

Med tiden har synet på hvordan politiet og samfunnet ser på mishandling i nære relasjoner endret seg. Veien fra kvinnebevegelsen på 1970-tallet som satte kvinners rettigheter på dagsorden, ny straffelov i 2005, samt føringer fra Riksadvokaten har på mange måter representert et tidsskifte. Det har skjedd en oppkriminalisering av denne typen kriminalitet, da særlig for de grove lovbruddene, og strafferammene har blitt høyere (Riksadvokaten, 2019, s. 5). Ser man på anmeldelsestilbøyeligheten, altså terskelen for å anmelde, har denne vært i endring for mishandling i nære relasjoner de siste 15-25 årene (Aas, 2009, s. 73). Aas peker på at både politiet og fornærmede anmelder oftere enn før. Dette er tall sammenlignet fra 1995 til 2005. Alt i alt kan man hevde at det er endringene i samfunnet som skal ha noe av fortjenesten for dette, samt økt fokus på å ikke «finne seg i» vold i forhold som er straffbart. Offentlig påtale ble innført i 1988, og er også noe som er aktuelt å se på med tanke på økningen i antall anmeldelser, der politiet selv oppretter sak uavhengig av hva fornærmede ønsker. Offentlig påtale kan være med på å øke antall anmeldelser, siden det ikke er sjeldent at fornærmede i slike saker velger å trekke anmeldelsen selv (NOU, 2003:31, s. 154). Ved at politiet selv anmelder blir det mindre rom for at trusselutøveren forsøker å presse den trusselutsatte til å trekke anmeldelsen.

Hovedendringen ligger i at det som før ble kodet som husbråk og ordnet på stedet uten noen oppfølgingstiltak, i dag får mer fokus og blir sett på med andre øyne enn for kun få år siden før ny straffelov kom på plass, da særlig med tanke på økte strafferammer og innføring av offentlig

påtale. Det har med tiden blitt opprettet egne prosjekter med fokus på forebygging av mishandling i nære relasjoner. Prosjekt November og SARA:SV er to av disse tiltakene.

3.4. Prosjekt November

For drøyt ti år siden uttalte Riksadvokaten at familievold er et «betydelig samfunnsproblem», og påpekte et økt behov for mer utfyllende retningslinjer for politiet i arbeidet med disse sakene (Riksadvokaten, 2008, s. 1). Prosjekt November ble opprettet etter at Justis- og Beredskapsdepartementets utarbeidet en handlingsplan for mishandling i nære relasjoner med en rekke forebyggende tiltak i 2013 (Justis- og Beredskapsdepartementet, 2013, s. 28). Ett av tiltakene var etableringen av prøveprosjektet Prosjekt November. Hensikten var at politi og andre hjelpeinstanser, som eksempelvis psykolog, NAV og barnevern, som ett initiativ skulle forebygge mishandling i nære relasjoner ved å gi bistand til voldsutsatte og voldsutøvere.

Prosjekt November er inspirert av den svenske Karin-modellen (Meld. St. 15, 2012-2013, s. 126). Karin-prosjektet ble opprettet i Malmø i 2004, og har i stor grad klart å virke forebyggende mot mishandling i nære relasjoner (Bentzrud, 2013). Prosjekt November bygger på samtaler med både trusselutsatte og trusselutøvere slik Karin-prosjektet gjør, og tilbyr blant annet risikovurdering for ny vold og utsatthet, iverksettelse av beskyttelsestiltak og informasjon og veiledning for klientene og deres pårørende. Rent geografisk er lokalene i en egen del av politistasjonen, der både møblement og interiør er spesialdesignet for å gi trygge omgivelser (Bredal, 2019, s. 11).

Selve arbeidsprosessen starter med en motivasjons- og kartleggingssamtale. Dette gjøres først og fremst for å informere om hva Prosjekt Novembers tilbud innebefatter, samt avdekke behovet til hver enkelt klient. Hvor mange slike samtaler hver klient får fins det ikke noe maksimum på. Det avhenger imidlertid av hvor alvorlig hver enkelt sak er (Finanger, 2018, s. 18). Bruk av risikovurderingsverktøy er også en sentral del av den innledende kartleggingssamtalen, både for trusselutøvere og trusselutsatte. SARA:SV er et eksempel på et slikt verktøy (Bredal, 2019, s. 14).

3.5. Risikovurderingsverktøyet SARA:SV

SARA:SV står for «Spousal Assault Risk Assessment Guide: Short Version», og er et risikovurderingsskjema utviklet i Canada, men som ble oversatt til norsk og testet ut i Horten og på Stovner fra 2012 (Nøttestad & Lynum, 2012, s. 2). Skjemaet ble i 2013 implementert i alle politidistrikt etter en vellykket prøveperiode (Justis- og beredskapsdepartementet, 2013, s. 22). Vurderingsskjemaet består av 10 risikofaktorer for voldsutøver som er delt inn i to grupper; tidligere vold mot partneren og sosial- og mental funksjonsevne (Nøttestad & Lynum, 2012, s. 5). I tillegg inneholder skjemaet 5 sårbarhetsfaktorer for den voldsutsatte (Bredal, 2019, s. 15). Skjemaet er ikke ment til å erstatte et godt skjønn i hver sak, men er ment som et supplement i arbeidet med å avdekke risiko for vold og sette i verk forebyggende tiltak.

4.0. Hoveddel – drøftelse

Jeg skal nå drøfte hvilke muligheter og utfordringer Prosjekt November har til å forebygge mishandling i nære relasjoner. I hovedsak vil drøftingen omhandle det tverrfaglige samarbeidet med andre etater, muligheter og utfordringer ved tidlig involvering, samt hvilke tiltak som kan iverksettes for klienten.

4.1. Tverrfaglig samarbeid, på godt og vondt?

Hvorfor skal politiet jobbe tverrfaglig? I politiloven § 2 står det at politiet skal samarbeide med andre som berører politiets virkefelt (Politoloven, 1995, § 2). I det forebyggende arbeidet kan ikke politiet jobbe alene, og i dette ligger det en mulighet. Grunntanken med Prosjekt November er å tilby en sømløs «pakke» for klienten. Likevel har det vært en utfordring å få samlokalisert samtlige tverrfaglige aktører under samme tak, slik Karin-konseptet i Sverige klarte. Hovedvekten på samarbeidet har vært gjennom koordineringsmøter med trusselutøver og trusselutsatt i hver enkelt sak. Rapporten til Finanger (2018) viser at prosjektet gjennom prøveperioden har samarbeidet med totalt 139 ulike aktører, da både statlige, kommunale og private (Finanger, 2018, s. 10). Dette viser at mangfoldet av samarbeidspartnere er stort, noe som gir bred kunnskap. Robuste tverrfaglige team i innledende samtaler med klienten la forholdene til rette for gode muligheter for kvalitet, samt tett oppfølging for veien videre. En annen mulighet med tverrfaglige team er en felles forståelse på tvers av fagfeltene.

På en annen side vil det være en utfordring at hvert enkelt fagfelt har hvert sitt mandat, lovverk og interesser. At en trusselutsatt skal «navigere» mellom de ulike etatene for best mulig hjelp kan virke som dobbeltbelastende for den det gjelder, da personen fra før er sårbar. Før prosjektets oppstart, og generelt det siste tiåret, har tanken vært at en sak om mishandling i nære relasjoner enten er politiets eller andre hjelpeinstanser sin – altså en slags «min» eller «din»-tankegang. Prosjekt November har imidlertid mer fokus rettet mot en samordnet prosess, der de ulike etatene drar i samme retning og jobber sammen for klientens beste. Prosjekt November gir muligheten til å fungere som et «drivverk», der alle fagfelt deltar og utfyller hverandre, samarbeider og genererer felles forståelse fremfor å jobbe fra hver sin tue (Finanger, 2018, s. 12). På denne måten får klienten raskere hjelp, og kan tenkes å virke mer forebyggende enn et byråkratisk system med lang saksbehandlingstid.

En utfordring tilknyttet tverrfaglig samarbeid er taushetsplikt. Taushetsplikten gjelder i utgangspunktet såkalte «identifiserende data», som for eksempel en persons fødselsnummer, helseopplysninger eller informasjon av økonomisk art. Informasjonen er ikke delbar med mindre det foreligger et fritak fra taushetsplikten eller hvis delingen av informasjonen gjøres for å forebygge eller avverge lovbrudd (Politiregisterloven, 2010, § 27, 1. ledd og 2. ledd, nr. 1). Tor-Geir Myhrer nevner at taushetsplikten kan sees på som både et vern og et hinder i det kriminalitetsforebyggende arbeidet (Myhrer, 2014, s. 3). Samtaler hos Prosjekt November vil kunne lede til opplysninger som må vernes fra andre etater enn politiet av hensyn til etterforskning, og opplysningene kan da ikke deles. Dette kunne ha blitt en stor utfordring i praksis. På en annen side har utfordringen ved taushetsplikt løst seg ved at etatene og klientene har samtykket til fritak, noe som gjør informasjonsdelingen lettere etatene seg imellom (Finanger, 2018, s. 17).

Barnevernstjenesten er også delaktig hos Prosjekt November. Myhre Lie påpeker viktigheten av at politiet har god kjennskap til det lokale barnevernskontoret, som for Prosjekt November sin del var Barnevernstjenesten Grorud (Finanger, 2018, s. 45) (Lie, 2011, s. 71). Det skal sies at Barnevernstjenesten Grorud var én av instansene som ukentlig var med på møter hos Prosjekt November. En utfordring ved å samarbeide med andre generelt, og barnevernstjenesten spesielt, kan være at politiet kan virke som den dominerende parten, og lett kan overkjøre barnevernet i avgjørelser. Dette kan basere seg på at politiet kan ha en stereotypi om at barnevernet er mer prat enn handling, og at barnevernet har en strengere taushetsplikt enn politiet og kan bli oppfattet som regelryttere (Lie, 2011, s. 81). Det vil på en annen side være en mulighet for prosjektet å ha et tett samarbeid med barnevernstjenesten, da inngangen til mange av sakene starter med en bekymring for barna, gjerne gjennom skolevesenet i aller første linje. Som nevnt har ulike etater sitt eget mandat. På den ene siden skal barnevernet tilby hjelp og informasjon for barnet. På en annen side kan hensynet til barnets beste være til hinder for en optimal løsning for klienten hvis barnevernets behov går ut over Prosjekt Novembers sømløse arbeidsmetodikk (Barnevernloven, 1992, § 4-1). Prosjektet er et politiinitiativ og kan derfor sees på polititungt, så viktigheten av å slippe til andre etater er stor for å få best mulige løsninger (Finanger, 2018, s. 15).

4.2. Hvorfor tidlig involvering?

Hvorfor tilstreber Prosjekt November å involvere seg tidlig i saker som kan tenkes å omhandle mishandling i nære relasjoner? Å forebygge at noens liv går tapt på grunn på grunn av et voldelig forhold er noe som er grunntanken med tidlig involvering i disse sakene. Å forebygge at det i det hele tatt forekommer vold i hjemmet vil være det beste.

Gjennom bruk av SARA:SV graderes risikoen for vold til å være enten lav, moderat eller høy (Finanger, 2018, s. 33). Ved hvilken risikoklassifisering er muligheten størst for å forebygge mishandling i nære relasjoner? Bredal (2019) skriver at de hele 66 % av Prosjekt Novembers saker har vært i kategorien moderat risiko (Bredal, 2019, s. 29). Muligheten ved at de fleste av sakene har moderat risiko er at det krever enkle forebyggende grep for å redusere faren for ny vold. Jo tidligere intervensjon, desto bedre er det for både klienten og Prosjekt November, som får muligheten til å ta enda flere saker.

På en annen side vil det være en utfordring å kunne sette den riktige risikograderingen på hver enkelt klient. Dette vil kreve tilstrekkelig med informasjon om forholdet allerede fra første samtale. I saker som eksempelvis omhandler æreskultur vil dette være mer utfordrende (Finanger, 2018, s. 30). I disse sakene har Prosjekt November mulighet til å benytte Patriark, et risikovurderingsverktøy spesialutviklet for æresrelatert vold (Bredal, 2019, s. 14).

Ingunn Eriksen, i sin fagartikkel «Kan hun ikke bare gå?» (Eriksen, 2000), skildrer dette med medavhengighet mellom trusselutsatt og trusselutøver. Med medavhengighet mener Eriksen at jo mer kvinnen prøver å endre på mannens adferd og tilpasse seg volden, jo større grad av medavhengighet utvikler seg, og jo vanskeligere er det å bryte ut (Eriksen, 2000, s. 1). Relevansen i dette ligger i at tidlig informasjon og involvering i et voldelig forhold kan gjøre at vedkommende klarer å få hjelp og etter hvert bryte ut. Det er nettopp derfor Prosjekt November tilbyr muligheter som før ikke var like tilgjengelige - det å komme for en uforpliktende samtale og avdekke om det er aktuelt å sette inn tiltak og eventuelt straffeforfølge trusselutøver.

Prosjekt November ligger i skjæringspunktet mellom proaktivt og reaktivt forebyggende arbeid (Finanger, 2018, s. 13). Med det menes at prosjektet får inn saker både på bakgrunn av publikumshenvendelser og anmeldelser. Prosjektets viktigste leverandør av saker har vært gjennom morgenmøter med etterforskere, familievoldsanalytikere og påtalejurister hver tredje

uke (Bredal, 2019, s. 29). I tillegg har saker havnet på Prosjekt November sin pult ved at man har gått igjennom saker som kan ha blitt kodet på feil grunnlag, for nettopp å se om noen parter i saken er aktuelle å ta inn til samtale. En mulighet ved Prosjekt November er en kunnskapsbasert tilnærming, ved at informasjon innhentes for å treffe gode, forebyggende tiltak på et tidlig stadium i saken (NOU 2009:12, s. 185). Det innebærer blant annet å innhente fenomenkunnskap hvor man går systematisk og vitenskapelig til verks. Familievoldsanalyse er et eksempel på kunnskapsbasert tilnærming, og er et eget kunnskapsområde hos Prosjekt November (Bredal, 2019, s. 14). Å jobbe på denne måten gir grunnlag for å måle effekten gjennom måltall (Gundhus, 2014, s. 196). Gundhus skriver at tidlig handling opp mot sårbare grupper gjerne er gjenstand for «målbare programmer og prediksjonsforskning», noe som favner Prosjekt November.

Det tar tid å måle effekten av forebygging. Det med målbarhet vil være en mulighet gjennom at man ser en nedgang i forekomsten av mishandling i nære relasjoner på sikt. På en annen side vil det være en utfordring ved å ha økt fokus på målbarhet siden man i ytterste konsekvens distanserer seg fra primærformålet, som er å forebygge mishandling i nære relasjoner. Det kan da tenkes at «New Public Management» får større fotfeste, med derigjennom økt fokus på måltall og resultater (Skilbrei, 2017, s. 35). Prosjekt November har imidlertid rapportert ny vold i kun 9,3 % av sakene etter iverksatte tiltak (Finanger, 2018, s. 39), noe som kan gi en indikasjon på at måten å jobbe på fungerer forebyggende for ny vold. Tallet gjelder i tremånedersperioden 01.09.2016 til 31.11.2016.

En annen potensiell utfordring kan tenkes å knytte seg til en mer beredskapstankegang i det nærpolitireformen nå er implementert i politietaten. Reformen kom som et resultat av ulike forbedringspunkter Gjørøv-kommisjonen pekte på etter terrorangrepet mot demokratiet i Norge 22. juli 2011 (Justis- og beredskapsdepartementet, 2015, s. 26).

På den ene siden kan det tenkes at man på ledelsesnivået må tillegge den operative beredskapstankegangen mindre vekt og heller fokusere på tidlig intervensjon. På den andre siden vil det være en utfordring at politiledere heller vil ha raske og håndfaste løsninger, som igjen gir fokus på måltall, enn et mer langsiktig mål hvor man ser resultater etter lang tids forebyggende arbeid. I denne sammenheng er det nærliggende å trekke en tråd til hva som sees på som «ordentlig politiarbeid», som gjerne er action og kontrollopgaver i stedet for politiets hjelpeoppgaver (Skilbrei, 2017, s. 136). Metaforen «å slukke allerede eksisterende branner»

ved beredskapstankegangen kan på sikt føre til at lignende prosjekter som Prosjekt November må argumentere i større grad for å bli satset på økonomisk. I tillegg er det en utfordring at politiet får ansvar for oppgaver som ikke ligger i politiets kompetanse- og arbeidsområde. Et eksempel på dette kan være rollen som «sosialarbeider», hvor politiet gir psykososial støtte, motiverer til endring, samt driver undervisning og gir informasjon (Bredal, 2019, s. 18). En utfordring vil derfor være motstand innad i politikulturen, hvor de «myke» settes opp mot de «tøffe» tjenestepersonene som ønsker raske løsninger (Granér, 2014, s. 139).

4.3. Hvilke forebyggende tiltak kan iverksettes for den trusselutsatte?

I Prosjekt Novembers arbeid med å forebygge mishandling i nære relasjoner kan det iverksettes ulike tiltak både før mishandling finner sted, men også etter at det har skjedd. Noen av tiltakene er kortvarige, mens andre er mer langsiktige.

4.3.1. Mobil voldsalarm – et godt kortsiktig tiltak?

En mulighet på kort sikt er å gi den trusselutsatte en mobil voldsalarm, og utstedes i perioder på 3 måneder. En mobil voldsalarm er en modifisert mobiltelefon som oppnår direktekontakt med den lokale operasjonssentralen idet alarmen utløses (Justis- og politidepartementet, 2008, s. 7). Et spørsmål vil være om mobil voldsalarm virker forebyggende. Hensikten er å gi trygghet i at politiet kommer til unnsetning hvis det oppstår ny vold eller trusler om vold. En utfordring med mobil voldsalarm kan tenkes å være en «falsk trygghet», siden politiets utrykningstid kan variere fra sted til sted, og utrykningstiden ikke vil være nok til å kunne avverge vold. Det kan også oppstå utfordringer tilknyttet språkvansker mellom den som utløser alarmen og operasjonssentralen (Bakketeig, 2006, s. 60). Ved at personen ikke blir tatt på alvor eller får forklart hva som skjer kan før til den felles situasjonsforståelsen ikke er så god som den burde ha vært. Alarmen har også begrenset GPS-dekning innendørs eller ved tildekning av metall, slik at posisjonen ved utløsning ikke blir nøyaktig (Justis- og politidepartementet, 2008, s. 7). Dette kan underbygge den falske tryggheten om at den fungerer over alt. En alarm kan imidlertid virke utrygt i seg selv, siden personen aktivt blir påminnet at han eller hun er utsatt for fare. Bakketeigs forskning peker også på utfordringen ved at voldsutøverer kan bli provosert av at den utsatte bærer en alarm, og at den da ikke vil gi tilstrekkelig trygghet (Eidheim, 2007, s. 70). Hvis tryggheten ikke opprettholdes kan det gå på bekostning av tilliten vedkommende har til politiet (Egge & Ganapathy, 2012, s. 54).

4.3.2. Adressesperre – et dilemma mellom trygghet og samfunnsdeltagelse?

Et mer langsiktig tiltak er å gi den trusselutsatte adressesperre med hjemmel i beskyttelsesinstruksen § 4, jf. § 3 (Beskyttelsesinstruksen, 1972, §§ 3 og 4). Slik adressesperre brukes i beskyttende øyemed for personer som utsettes for vold eller trusler om vold, og i den hensikt gjøre det vanskeligere å bli funnet ved at personen får en ny adresse. Vurderingen på om noen skal gis sperre gjøres på bakgrunn av blant annet SARA:SV, og er et av de mest omfattende tiltakene som kan iverksettes for en trussel- eller voldsutsatt. Det fins to typer adressesperre; kode 6 og 7, hvorpå kode 6 gis i de mest alvorlige tilfellene (Eidheim, 2007, s. 29). Kode 6 regnes som en «strengt fortrolig», og betyr i praksis at den nye adressen ikke skal gis ut til noen, verken enkeltpersoner eller offentlige myndigheter.

En mulighet med adressesperre vil være at den voldsutsatte ikke er å finne i noen registre, og dermed er vanskeligere å bli funnet av den voldsutøvende parten. På en annen side kan det oppleves som svært belastende å bo på sperret adresse over tid, da tiltaket gjerne innebærer flytting til ny kommune, ny omgangskrets, samtidig som vedkommende skal leve et så normalt liv som mulig (Eidheim, 2007, s. 91). Å bo under kode 6 innebærer på mange måter en isolasjon fra samfunnet, og vedkommende står på egne bein uten noen form for veiledning utenfra. At vedkommende må skape seg et nytt liv kan øke sjansen for å bli funnet av voldsutøveren (Eidheim, 2007, s. 90). Dette kan sees på som et dilemma mellom det å være trygg, men samtidig kunne fungere i samfunnet. Dette stiller imidlertid store krav til at den utsatte selv er innstilt på endringene som kreves.

4.4. Hvilke forebyggende tiltak kan iverksettes for trusselutøveren?

Prosjekt November har primært hjulpet trusselutsatte, med i én av tre saker har prosjektet kunne hjelpe trusselutøveren (Bredal, 2019, s. 34). Straff har lenge vært det tiltaket rettsvesenet har brukt mot lovbrøyttere, da enten gjennom fengsel, forvaring, samfunnsstraff, ungdomsstraff, bot eller rettighetstap (Flaatten, 2017, s. 146). Den anerkjente juristen Johs. Andenæs (1912-2003) hevdet at straff er «et onde som staten påfører en lovovertreder på grunn av lovovertrødelsen i den hensikt at det skal føles som et onde» (NOU 2008:15, s. 21). Prosjekt November har imidlertid mulighet til å tilby trusselutøveren samtaler og oppfølging fremfor straff.

Hvorfor yte hjelp til utøveren? På én side har Prosjekt November mulighet til å forebygge mishandling i nære relasjoner ved å tidlig motivere utøveren til å ta imot hjelp, siden det kan

bli vanskeligere desto lengre tid det går (Bredal, 2019, s. 34). Dette underbygges av at holdningsendring er vanskelig i seg selv, og krever tid og forståelse (Lie, 2015, s. 67). Ifølge Finanger (2018) har Prosjekt November erfart at for å komme i posisjon til å yte hjelp til trusselutsatte måtte de først hjelpe trusselutøver (Finanger, 2018, s. 28). I tillegg hevder flere av de trusselutsatte at de ønsker at utøveren skal få hjelp (Bredal, 2019, s. 34).

På en annen side kan det være en utfordring å gi noen en «merkelapp» som enten trusselutsatt eller trusselutøver. Bildet av trusselutøvere og trusselutsatte er ikke alltid sort/hvitt (Finanger, 2018, s. 28). En person som faller under kategorien «trusselutøver» ved samtale hos Prosjekt November kan tidligere ha vært en trusselutsatt. Et eksempel kan være en far som har slått sitt barn gjentatte ganger, selv har vært utsatt for vold i hjemmet som liten. Fokus på motivasjon og hjelp til trusselutøver kan på sikt forebygge vold mot en trusselutsatt. En utfordring kan være trusselutøverens bruk av benektelse som en forsvarsmekanisme ved å ikke erkjenne volden, og dermed ikke se på seg selv som en utøver og ikke se noen tiltak som kan fungere (Bredal, 2019, s. 35). Benektelsen kan gå ut på at utøveren ikke evner å se sakens faktiske forhold. Rasjonalisering er også en forsvarsmekanisme som kan komme til uttrykk blant utøvere (Risan & Skoglund, 2013, s. 108). Her ser utøveren på andre årsaker til volden. En mulighet ved Prosjekt November er å henvise utøveren til stiftelsen «alternativ til vold» for behandling. Behandlingen er i likhet med Prosjekt November samtalebaseret, og kontakt med egne følelser og spørsmål som «hvorfors vold har blitt et problem» står i fokus (Alternativ til vold, 2020).

Fordelen med å jobbe i tverretatlige team kommer trusselutøveren til gode ved at NAV kan se på alternativ bolig, og dermed forebygge vold ved å fysisk skille partene fra hverandre (Bredal, 2019, s. 40). Å flytte er imidlertid ikke problemfritt. På en annen side kan delt forsørgeransvar for felles barn være en utfordring i saker som gjelder vold i parforhold. At barn ikke har begge foreldrene under samme tak kan i tilfeller med vold i hjemmet også ha en positiv effekt, nettopp for å bli skånet for å bli vitne til vold. Riksadvokaten sa i 2008 at barn som ser på eller opplever vold mellom øvrige familiemedlemmer vold blir å regne som en fornærmet, og skal sees på som en skjerpene omstendighet (Riksadvokaten, 2008, s. 10).

5.0. Avslutning

Fra kvinnebevegelsen på 1970-tallet, offentlig påtale for mishandling i nære relasjoner i 1988 og i senere tid til oppkriminalisering og økte strafferammer med ny straffelov i 2005, forteller dette om et Norge som har vært gjennom endring, og som vil fortsette å endre seg i årene som kommer. Politiet har også måttet endre seg i takt med samfunnet. Både holdningsendringer innad i etaten og nye verktøy har vært viktige brikker for å kunne klare å etterleve en av politiets viktigste oppgaver, nemlig å forebygge kriminalitet generelt, og mishandling i nære relasjoner spesielt.

Det som før var en flat struktur med etatene jobbende hver for seg, ser man hos Prosjekt November en mulighet i struktur og ideologi som dreier seg om tverrfaglig samarbeid som drar i samme retning, og spiller hverandre gode, nettopp for å gi best mulig hjelp for både trusselutsatte, trusselutøvere og deres nærmeste. Å stå i en vanskelig tid aleine, med etater som ikke arbeider effektivt sammen, kan virke dobbeltbelastende for den det gjelder. Hos Prosjekt November blir man møtt med varme omgivelser som gir følelsen av trygghet, sammen med imøtekommende ansatte som er engasjert i jobben de gjør. Samtaler og risikovurdering står sentralt, men også tiltak som etatene skreddersyr til hver enkelt klient. Samlet sett kan dette øke sjansene for å forebygge mishandling i nære relasjoner.

Prosjekt November har blitt anbefalt videreført, også i andre politidistrikt, da med lokale tilpasninger. For at dette skal bli en realitet fordrer det først og fremst bevilgning av ressurser fra politisk hold. Ikke minst vil det bli stilt krav til politisk vilje til å kunne bidra til at alle skal føle seg trygge i sitt eget hjem sammen med seg og sine i årene som kommer.

6.0. Kildeliste

- Alternativ til vold. (2020). Tilbud til utøvere av vold i nære relasjoner. Hentet fra <https://atv-stiftelsen.no/behandlingstilbud/utovere-vold-naere-relasjoner/>
- Barnevernloven. (1992). Lov om barneverntjenester. (LOV-1992-07-17-100). Hentet fra <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1992-07-17-100>
- Bentzrud, C. (2013, 06. oktober). Slik skal familievold bekjempes. *TV2*. Hentet fra <https://www.tv2.no/a/4126954/>
- Beskyttelsesinstruksen. (1972). Instruks for behandlingen av dokumenter som trenger beskyttelse av andre grunner enn nevnt i sikkerhetsloven med forskrifter. (FOR-1972-03-17-3352). Hentet fra <https://lovdata.no/dokument/INS/forskrift/1972-03-17-3352?q=beskyttelsesinstruksen>
- Dalland, O. (2017). *Metode og oppgaveskriving (kap. 3)*. (utg. 6). Gyldendal Akademisk.
- Dalland, O. (2017). *Metode og oppgaveskriving (kap. 8)*. (utg. 6). Gyldendal Akademisk.
- Egge, M. & Ganapathy, J. (2012). Snakk om tillit! I Lagestad, P. [red.]. *Kommunikasjon og konflikthåndtering: publikumsrettet arbeid i et politifaglig perspektiv*. (1. utg, s. 52-68). Oslo. Gyldendal Akademisk.
- Eriksen, I. (2000). «Kan hun ikke bare gå?». *Embla*, 2000:6. Side 1-10. Hentet fra <http://krisesenter.com/backup240616/filer/pdf/innlegg/Kan-hun-ikke-bare-gaa.pdf>
- European Union Agency for Fundamental Rights. (2014). *Violence against women: an EU-wide survey*. Hentet fra https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra-2014-vaw-survey-at-a-glance-oct14_en.pdf
- Flaatten, S. (2017). Straff. I Skilbrei, M-L. [red.], *Kriminologi* (s. 145-170). Oslo. Universitetsforlaget AS.
- Geir Aas. (2009). *Politiinngrep i familiekonflikter. En studie av ordenspolitiets arbeid med familiekonflikter/familievoldssaker i Oslo*. (Doktoravhandling). Juridisk fakultet, UIO. Oslo. Hentet fra https://phs.brage.unit.no/phs-xmlui/bitstream/handle/11250/174715/Politiinngrep_i_familiekonflikter.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Goodreads. (Sist oppdatert 2020). Maria Robinson Quotes. Hentet fra https://www.goodreads.com/author/quotes/444986.Maria_Robinson

- HR-2019-1675-A, (sak nr. 19-059294STR-HRET). Hentet fra <https://www.domstol.no/globalassets/upload/hret/avgjorelser/2019/september-2019/hr-2019-1675-a.pdf>
- Isdal, P. (2018). *Meningen med volden*. (2. utgave). Oslo. Kommuneforlaget AS.
- Justis- og politidepartementet. (2008). *Om lov om endringer i straffeloven og straffeprosessloven (kontaktforbud med elektronisk kontroll, endring av sakshandlingsreglene for besøksforbud mv.)*. (Ot. prp. Nr.25 (2008-2009)). Hentet fra <https://www.regjeringen.no/contentassets/bfcbbae42f7a44e8b234cf77e08b6e4d/no/pdfs/otp200820090025000dddpdfs.pdf>
- Justis- og Beredskapsdepartementet. (2012-2013). *Forebygging og bekjempelse av vold i nære relasjoner. Det handler om å leve*. (Meld. St. 15 2012-2013). Hentet fra <https://www.regjeringen.no/contentassets/1cea841363e2436b8eb91aa6b3b2d48e/no/pdfs/stm201220130015000dddpdfs.pdf>
- Justis- og Beredskapsdepartementet. (2013). *Et liv uten vold. Handlingsplan mot vold i nære relasjoner 2014-2017*. Hentet fra https://www.regjeringen.no/contentassets/97cdeb59ffd44a9f820d5992d0fab9d5/hplan-2014-2017_et-liv-uten-vold.pdf
- Justis- og Beredskapsdepartementet. (2015). *Endringer i politiloven mv. (trygghet i hverdagen – nærpolitireformen)*. Prop. 61 LS. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/contentassets/0f5847ca5bae4b2996b6441423e5ea09/no/pdfs/prp201420150061000dddpdfs.pdf>
- Larsson, P., Gundhus, H.O.O., Granér, R. [red.]. (2014). *Innføring i politivitenskap*. (1. utgave, 3. opplag 2016). Oslo. Cappelen Damm Akademisk.
- Lie, E. M. (2011). *I forkant. Kriminalitetsforebyggende politiarbeid*. (1. utg.). Oslo. Gyldendal Akademisk.
- Lie, E. M. (2015). *I forkant. Kriminalitetsforebyggende politiarbeid*. (2. utg.). Oslo. Gyldendal Akademisk.
- Lomell, H. M., Skilbrei, M-L. [red.]. (2017). *Kriminologi*. Oslo. Universitetsforlaget.
- Myhrer, T.-G. (2014). *Vern eller hinder?: Taushetsplikten i det kriminalitetsforebyggende arbeidet mellom etatene*. Oslo. Politihøgskolen. Upublisert.
- Thoresen, S., Hjemdal, O. K. [red.]. (NKVTS). (2014). *Vold og voldtekt i Norge. En nasjonal forekomststudie av vold i et livsløpsperspektiv*. (Rapport 1/2014). Hentet fra https://www.nkvts.no/content/uploads/2015/11/vold_og_voldtekt_i_norge.pdf

- Aakvaag, H. F., Strøm, I. F. [red.]. (NKVTS). (2019). *Vold i oppveksten: varige spor?* (Rapport 1/2019). Hentet fra https://www.nkvts.no/content/uploads/2019/03/NKVTS_Rapport_1_19_web.pdf
- NOU 2003:31. (2003). *Retten til et liv uten vold. Menns vold mot kvinner i nære relasjoner*. Oslo. Justis- og politidepartementet. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/contentassets/63e114ce782044d5b472546dfd102c35/nou/pdfs/nou200320030031000dddpdfs.pdf>
- NOU 2008:15. (2008). *Barn og straff – utviklingsstøtte og kontroll*. Oslo. Justis- og politidepartementet. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/contentassets/6177d7576fff46049a9c449580db7f2f/nou/pdfs/nou200820080015000dddpdfs.pdf>
- NOU 2009:12. (2009). *Et ansvarlig politi. Åpenhet, kontroll og læring*. Oslo. Justis- og politidepartementet. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/contentassets/b23f9c491cea42f1b99f46aae899377e/nou/pdfs/nou200920090012000dddpdfs.pdf>
- Politiloven (1995). Lov om politiet. (LOV-1995-08-04-53). Hentet fra <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1995-08-04-53?q=politiloven>
- Politiet. (2018). *STRASAK-rapporten. Anmeldt kriminalitet og politiets straffesaksbehandling*. Hentet fra <https://www.politiet.no/globalassets/04-aktuelt-tall-og-fakta/strasak/2018/strasak-2018.pdf>
- Politiregisterloven. (2010). Lov om behandling av opplysninger i politiet og påtalemyndigheten. (LOV-2010-05-28-16). Hentet fra <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2010-05-28-16>
- Riksadvokaten. (2008). *Familievold*. (Nr. 3/2008). Hentet fra: <https://www.riksadvokaten.no/document/familievold-3/>
- Riksadvokaten. (2019). *Mål og prioriteringer*. (Nr. 1/2019). Hentet fra <https://www.riksadvokaten.no/document/riksadvokatens-mal-og-prioriteringer-for-2019/>
- Risan, K., Skoglund, T. H. (2013). *Psykologi i operativ tjeneste*. (1. utg). Oslo. Gyldendal Akademisk.
- Straffeloven. (2005). Lov om straff (LOV-2005-05-20-28). Hentet fra <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-05-20-28>
- Thurén, T. (2009). *Vitenskapsteori for nybegynnere, kap 8 og 9*. (utg. 2). Gyldendal Norsk Forlag.

6.1. Selvvalgt pensum

- Bakketeig, E. (2006). *Mobil voldsalarm – en tryggere hverdag?* Oslo: Politihøgskolen. PHS Forskning 2006:1. Hentet fra <https://docplayer.me/24731279-Elisiv-bakketeig-mobil-voldsalarm-en-friere-hverdag-phs-forskning-2006-1.html>. (159 sider).
- Bredal, A., ved Velferdsforskningsinstituttet NOVA. (2019). *Sikkerhet og støtte i familievoldssaker. Følgeevaluering av Prosjekt November*. (NOVA rapport nr. 8/19). Hentet fra <https://www.regjeringen.no/contentassets/30a5d3d0a34d47c7a324688eeb10d2c2/nova-rapport-8-2019-k.pdf>. (80 sider).
- Eidheim, S. (2007). *Å leve på sperret adresse*. Oslo. Politihøgskolen. PHS Forskning 2007:1. (245 sider).
- Finanger, H., med team, ved Politidirektoratet. (2018). *Prosjekt November. Hvordan jobbe smart mot vold i nære relasjoner? 2016-2018*. (Sluttrapport). (70 sider).
- Nøttestad, J. A. & Lylum, C. (2012). Pilotprosjekt for forebygging av vold. Prosjekt SARA:SV. Oslo. Politidirektoratet. Hentet fra <http://docplayer.me/8222671-Pilotprosjekt-for-forbygging-av-vold-prosjekt-sara-sv.html>. (25 sider).